

L. van Noort

DE STEEKPROEF VOOR HET RENTABILITEITS- EN FINANCIERINGS-
ONDERZOEK VAN DE BLOEMBOLLENTEELT IN NEDERLAND

Interne nota 222

December 1977

Landbouw-Economisch Instituut - Afdeling Tuinbouw

WOORD VOORAF

Door de Afdeling Tuinbouw wordt jaarlijks een onderzoek verricht naar de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag en de vermogenspositie in de belangrijkste takken van tuinbouw.

Het onderzoek van de bloembollenteelt is met ingang van het boekjaar 1975 op een nieuwe steekproef gebaseerd.

In deze publikatie wordt een verantwoording gegeven van de wijze waarop deze steekproef is samengesteld.

De steekproef is samengesteld door A.J.L. van Antwerpen.

Het Hoofd van de
Afdeling Tuinbouw,

(Ir. D. Meijaard)

Den Haag, december 1977

1. DE BLOEMBOLLENTEELT IN NEDERLAND

1.1 De populatie

Ten behoeve van het rentabiliteits- en financieringsonderzoek - waarvoor eenmaal in de 5 à 6 jaar de steekproef wordt vernieuwd - is voor het jaar 1974 een onderzoek ingesteld naar het aantal bedrijven met bloembollenteelt en de bedrijfsomvang daarvan. Als basis hiervoor is gebruik gemaakt van de Landbouwtelling 1974.

Volgens de Landbouwtelling 1974 waren er in Nederland 7.091 bedrijven met bloembollenteelt. De oppervlakte bloembollenteelt bedroeg op deze bedrijven 13.418 ha. Een specificatie per provincie van de bedrijven en de oppervlakte bloembollen is in bijlage 1 gemaakt.

Het onderzoek naar de rentabiliteit en financiering omvat alleen bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 60 en meer sbe (1968) 1);
- c. waarvan 60% en meer van de sbe betrekking heeft op bloembollenteelt.

Van de 7.091 bedrijven waren 2.654 bedrijven in eerste instantie geschikt om als basis voor de steekproef te dienen; het een en ander blijkt uit tabel 1.1.

Bij de Landbouwtelling wordt het trekken van bolbloemen onder glas niet als een aparte categorie onderscheiden maar onder "overige" snijbloemen onder glas opgenomen. Aangezien het trekken van bolbloemen aanzienlijk hogere factorkosten per oppervlakte eenheid (sbe-norm) oplevert dan de categorie "overige" snijbloemen, kan op basis van de Landbouwtelling de bedrijven waarop bloembollen en "overige" snijbloemen onder glas voorkomen ernstig worden onderschat. Om deze reden zijn de aanvankelijk "te kleine" bedrijven met bloembollen en "overige" snijbloemen onder glas nader onderzocht. Van 99 te kleine bedrijven met bloembollen en "overige" snijbloemen onder glas bleken na aanvullende berekeningen er 74 een bedrijfsomvang van meer dan 60 sbe's te bezitten.

1) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in sbe (standaardbedrijfseenheden). Een sbe komt overeen met een bepaald bedrag aan toegerekende factorkosten (arbeid, rente en netto-pacht) in een basisperiode bij een doelmatige bedrijfsvoering en onder normale omstandigheden.

Tabel 1.1 Bedrijven met bloembollen

	Aantal bedrijven		Oppervlakte met bloembollen (in ha)	
		%		%
1. Totaal aantal bedrijven met bloembollen	7.091	100	13.418	100
2. Gemengde bedrijven met minder dan 60% van de sbe (1968) aan bloembollen 1)	2.981	42	2.378	18
3. Bedrijven met 60% en meer van de sbe aan bloembollen	4.110	58	11.040	82
4. Bedrijven met handel 2)	209	3	1.330	10
5. Bedrijven met 60% en meer van de sbe aan bloembollen (excl. handel)	3.901	55	9.710	72
6. Te kleine bedrijven (minder dan 60 sbe)	1.247	18	670	5
7. Basis voor de steekproef	2.654	37	9.040	67

- 1) Bedrijven waarvan de ondernemer een niet agrarisch hoofdberoep heeft.
 2) D.w.z. f 10.000,- en meer aan verkopen van bloembollen die door inkoop zijn verkregen.

In tabel 1.2 en bijlage 2 zijn de 2.654 bloembollenbedrijven naar bedrijfsomvang - op basis van sbe - ingedeeld.

De 27% relatief "grotere" bedrijven (240 en meer sbe) vertegenwoordigen 57% van het aantal sbe en 58% van de oppervlakte met bloembollen. De "kleinere" bedrijven (60 - 120 sbe) vertegenwoordigden met 38% van het aantal bedrijven 15% van het totaal aantal sbe.

Tabel 1.2 Bedrijven met 60% en meer van de sbe aan bloembollen (indeling naar bedrijfsgrootteklasse)

Bedrijfsgrootte- klasse (in standaard- bedrijfseenheden)	Aantal bedrijven		Aantal sbe x 100		Oppervl. met bloembollen (in ha)		Waarvan tulpen (in ha)	
		%		%		%		%
60 - 120	1.004	38	846	15	1.364	15	608	15
120 - 240	926	35	1.571	28	2.495	27	1.183	29
240 - 480	533	20	1.747	32	2.851	32	1.302	32
480 en meer	191	7	1.366	25	2.330	26	985	24
Totaal	2.654	100	5.530	100	9.040	100	4.078	100

In tabel 1.3 zijn voornoemde 2.654 bloembollenbedrijven geografisch onderscheiden. Het blijkt dat de bloembollenteelt het sterkst is geconcentreerd in Noord-Holland (gebieden 1 en 3); in deze gebieden 1) is 62% van het totaal aantal bedrijven (met 60% en meer bloembollenteelt) gelegen. Deze 62% van de bedrijven namen in 1974 70% van de totale oppervlakte tulpen voor hun rekening.

Tabel 1.3 Bedrijven met 60% en meer van de sbe aan bloembollen (indeling naar gebied)

Gebieden	Aantal bedrijven		Aantal sbe x 100		Oppervl. met bloembollen (in ha)		Waarvan tulpen (in ha)	
		%		%		%		%
1. Amsteldieppolders Land van Zijpe Texel en Wieringen Noord Kennemerland	642	24	1.584	29	2.673	29	997	24
2. Zuid Kennemerland De Bloembollenstreek Rijnland	700	26	1.125	20	1.815	20	738	18
3. Overige gebieden in Noord-Holland	994	38	1.953	35	2.858	32	1.861	46
4. Overige gebieden in Nederland	318	12	868	16	1.694	19	482	12
	<u>2.654</u>	<u>100</u>	<u>5.530</u>	<u>100</u>	<u>9.040</u>	<u>100</u>	<u>4.078</u>	<u>100</u>

Een specificatie van de oppervlakte bloembollen per bedrijfs-grootteklasse is opgenomen in tabel 1.4. De oppervlakte met tulpen bedroeg op deze bedrijven 4.078 ha, dat is 45% van de oppervlakte met bloembollen. De teelten van hyacinten en gladiolen komen op de "grotere" bedrijven relatief meer voor dan op de "kleinere" bedrijven. Bij de teelt van narcissen was het precies andersom; deze teelt maakte op de "grootste" bedrijven voor 10%, op de "kleinste" bedrijven voor 20% deel uit van de totale oppervlakte met bloembollen.

1) Exclusief de bedrijven die in Zuid Kennemerland zijn gelegen.

Tabel 1.4 De belangrijkste soorten van bloembollen per bedrijfsgroottesklasse

	Alle bedrijven		Maarvan bedrijven met:					
	ha	%	60-120 sbe	120-240 sbe	240-480 sbe	480 e.m. sbe	Aantal bedrijven	Aantal bloembollen
Aantal bedrijven	2.654		1.004	926	533	191		
Aantal bloembollen in %	100		38	35	20	7		
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Hyacinten	474	5	33	2	112	4	138	5
Tulpen	4.078	45	608	45	1.183	47	1.302	46
Narcissen	1.164	13	279	20	322	13	338	12
Gladiolen	1.438	16	161	12	325	13	446	15
Lelies	335	4	51	4	89	4	105	4
Bijgoed	1.551	17	232	17	464	19	522	16
Totale oppervlakte met bloembollen	9.040	100	1.364	100	2.495	100	2.851	100
							2.330	100

2. STEEKPROEF BLOEMBOLLENTEELT

2.1 De theoretische steekproef

Voor de samenstelling van de steekproef zijn de 2.654 bloembollenbedrijven naar bedrijfsgrootteklasse onderscheiden. Per bedrijfsgrootteklasse zijn de bedrijven naar gebied gesorteerd. Binnen elke onderscheiden groep van bedrijven is een volgorde naar bedrijfsomvang - op basis van sbe - aangebracht. Uit deze voorgesorteerde bedrijven is vervolgens een willekeurige keuze gedaan door voor elke grootteklasse een aantal bedrijven in de steekproef te betrekken. De steekproefpercentages zijn als volgt:

<u>bedrijfsgrootteklasse</u>	<u>percentages</u>	<u>aantal bedrijven</u>
60 - 120 sbe	1,69	17
120 - 240 sbe	3,35	31
240 - 480 sbe	6,57	35
480 en meer sbe	14,14	27
		<u>110</u>

Hieruit blijkt dat de "grotere" bedrijven veel sterker in de steekproef zijn vertegenwoordigd dan de "kleinere" bedrijven 1). Bij de berekening van de gemiddelde cijfers van het grondgebruik, de kosten en de opbrengsten, het inkomen en de gegevens met betrekking tot de financiering wordt uiteraard met de verschillende steekproefpercentages rekening gehouden.

Op basis van de gegevens uit de Landbouwtelling werden 5 steekproeven volgens bovenstaande uitgangspunten getrokken. Een van deze steekproeven diende voor de uiteindelijke bedrijfskeuze.

2.2 De gerealiseerde steekproef

Uitgaande van voornoemde steekproefpercentages per grootteklasse werden 110 bedrijven voor deelname aan het onderzoek be-

1) Door rekening te houden met de verschillende mate waarin "grotere" en "kleinere" bedrijven tot de totale produktie bijdragen, wordt de betrouwbaarheid van de informatie over de resultaten van de tuinbouw, die op basis van een beperkt aantal waarnemingen kan worden gegeven, verbeterd.

zocht. Het resultaat van het bezoek aan de 110 aldus gekozen bedrijven is als volgt:

	Steekproef bedrijven	Populatie	
		aantal bedrijven	in %
1. Geschikt voor en bereid tot deelneming	57	1.384	52
2. Geschikt voor, doch niet bereid tot deelneming	28	779	29
3. Om administratieve redenen niet geschikt voor deelname	2	22	1
Sub-totaal	87	2.185	82
4. Gemengd met landbouw en/of vee-teelt	7	127	5
5. Gemengd met andere takken van bedrijf of beroep buiten de agrarische sector	5	142	5
6. I.v.m. een te verwachten onteigening niet geschikt voor deelname	1	30	1
7. Bedrijf is opgeheven	5	127	5
8. Gemengd met handel, waardoor niet geschikt voor deelname	5	43	2
	110	2.654	100

Ter vervanging van de onder punt 2 en 3 genoemde bedrijven werden 30 bedrijven van nagenoeg dezelfde grootte bezocht; hiervan werden 15 bedrijven in de tweede en derde rondgang en het resterende aantal in de volgende ronden gerealiseerd. De voor het onderzoek ongeschikte 23 bedrijven, zie punt 4 t/m 8, zijn niet vervangen. Bij de vaststelling van de omvang van de "theoretische" steekproef is rekening gehouden met het feit dat niet alle bedrijven voor het onderzoek geschikt zouden zijn.

In tabel 2.1 zijn de cijfers van de steekproef 1) m.b.t. het aantal sbe, de totale oppervlakte met bloembollen en de belangrijkste soorten van bloembollen vergeleken met de streefcijfers. Deze streefcijfers zijn ontstaan door voor de onderscheiden bedrijfsgrootteklasse, de sbe's de totale oppervlakte bloembollen en de oppervlakte van de hoofdsoorten te vermenigvuldigen met de steekproefpercentages en deze uitkomsten te sommeren. Het blijkt dat de hyacinten wat sterker in de steekproef zijn vertegenwoordigd, dit in tegenstelling tot de tulpen en narcissen die iets minder sterk worden gerepresenteerd in de steekproef.

1) Inclusief de 23 niet vervangen bedrijven.

Tabel 2.1 Vergelijking van de steekproef met de streefcijfers

	Streefcijfers	Steekproef	Kolom 2 in % van kolom 1
Kolom	1	2	3
Aantal bedrijven	110	110	100
Aantal sbe	37.487	37.663	100
Totale oppervlakte bloembollen	62.340 are	64.858 are	104
w.v. hyacinten	4.038 are	4.104 are	102
w.v. tulpen	27.473 are	26.184 are	95
w.v. narcissen	6.951 are	6.727 are	97

De mate waarin de bedrijven van de steekproef over de bedrijfsgrootteklasse zijn verdeeld, blijkt uit bijlage 2 waarin zowel t.a.v. het aantal bedrijven, het aantal sbe, de oppervlakte met bloembollen en die van tulpen, de steekproef met de populatie is vergeleken. Hierbij zij opgemerkt dat in deze vergelijking ook de 23 voor het onderzoek ongeschikt bevonden bedrijven zijn begrepen.

De 87 uiteindelijk in het onderzoek betrokken bedrijven vertegenwoordigen een populatie van naar schatting 2.185 bedrijven met een oppervlakte van ca. 7.060 ha met bloembollen.

Bijlage 1. Bedrijven met bloembollen

Provincies en IJsselmeerpolders	Aantal bedrijven	%	Totale oppervlakte bloembollen	
			ha	%
Groningen	16	0,2	16,3	0,1
Friesland	98	1,4	134,1	1,0
Drenthe	7	0,1	0,8	-
Overijssel (excl. N.O.P.)	5	0,1	4,4	-
Gelderland	30	0,4	6,6	0,1
Utrecht	23	0,3	8,2	0,1
Noord-Holland	4.051	57,1	7.720,1	57,5
Zuid-Holland	1.911	27,0	3.583,4	26,7
Zeeland	413	5,8	706,6	5,3
Noord-Brabant	141	2,0	332,0	2,5
Limburg	142	2,0	192,0	1,4
IJsselmeerpolders	254	3,6	713,7	5,3
Totaal Nederland	7.091	100,0	13.418,2	100,0

Bron: C.B.S. Landbouwtelling 1974

(exclusief bedrijven met minder dan 10 sbe).

Bijlage 2. Vergelijking te onderzoeken populatie en steekproef

Bedrijfs-grootte- klasse (in stan- daardbedrijfs- eenheden)	Aantal bedrijven		Aantal sbe		Oppervlakte met bloembollen (in are)		Waarvan tulpen (in are)					
	popu- latie	steek- proef	popu- latie	steek- proef	popu- latie	steek- proef	popu- latie	steek- proef				
	in % v. populatie	in % v. populatie	in % v. populatie	in % v. populatie	in % v. populatie	in % v. populatie	in % v. populatie	in % v. populatie				
60 - 120	1.004	17	1,7	84.618	1.512	1,8	136.425	2.448	1,8	60.815	1.026	1,7
120 - 240	926	31	3,4	157.107	5.263	3,4	249.465	8.258	3,3	118.285	3.630	3,1
240 - 480	533	35	6,6	174.722	11.413	6,5	285.066	19.282	6,8	130.174	8.797	6,8
480 en meer	191	27	14,1	136.596	19.475	14,3	233.061	34.870	15,0	98.558	12.731	12,9
Totaal	2.654	110	4,1	553.043	37.663		904.017	64.858		407.832	26.184	